

Hozzászólásom

a Táj Nemzetközi Napja alkalmából

az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalában tartott műhelybeszélgetésen.

(Szerkesztett formában)

Az Európai Táj Egyezmény aktualitásai témában

- Az előadásokban elhangzott, hogy a tájat tervszerűen figyelni kell, és változásait – értékítélet nélkül – rögzíteni szükséges. Fontos, hogy ez a figyelem különböző léptékek alapján, közösségi igénnyel és folyamatosan, illetve bizonyos ciklikussággal történjen.

Úgy tudom a saját munkaterületemen, hogy a területfejlesztés és a területrendezés (Országos Területrendezési Terv (OTrT), majd a megyei Területrendezési Tervek), majd ezeket jogilag is elrendelve követő településrendezés megújítása bizonyos ciklusok szerint történik. Ez különböző okokból is megtörténhet/elrendelhető, de megújítási ideje 5 – 10 évenként várható és logikus is. A táj figyelés (táj-monitoring) ciklusait fontos volna a területi tervezés előkészítési ciklusaihoz igazítani, mert így lehetne a tervet készítőknél megfelelő adathalmazra támaszkodva tervezni.

Ehhez – azt gondolom – az szükséges, hogy a két irányító szervezet (a terület- és településrendezésért, illetve a táj-gazdálkodásért/védelemért felelős minisztérium és aktuális szervezetei) tudjon egymás elképzeléseiről és egyeztesse az ütemezéseket, mert az ország, a megye, és a település területileg egy, az nem bontható kvázi „ágazatokra”. Ebbe be kell vonni mind a tájfigyelést, mind a tervezést végzőket, mert az esetek jelentős részében nem azonos személyek. Ezen a szinten tartom jelentősnek, és előre elvégzendő feladatnak a két azonos terepen dolgozó csoport fogalmainak egyeztetését, megfeleltetését (pl. „mintázat”). Kicsit kevésbé szakmai kérdés, de megkerülhetetlen, hogy a jól végzendő tájelemzéshez/tervezéshez – mint pl. az örökségvédelmi hatástanulmányhoz, bevezetésekor – többlet energia és többlet anyagiak szükségesek minden megrendelő részéről.

- Szintén ide tartozik, és szólni kell róla:

Az OTrT tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetében – a törvény mai meghatározása szerint – a pontosított lehatárolás által érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a táj-jelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

A megyei területrendezési tervek készítőitől – felvértezve a táj-figyelők adataival és változásjelzéseivel, de már értékítéletet is alkalmazva – el lehet tenni várni a fenti jó megalapozást, még akkor is, ha a tizenkilenc megye tervei közel egyidőben készülnek. Ezt a településrendezési tervek esetén – ismerve a tervezői szakember-ellátottságot vidéken – egyszerűen elképzelhetetlennek tartom. Ez most, az előttünk lévő évben, különösen azért lehetetlen, mert 2019. december végére – ha nem akarja a falu a fejlesztési lehetőségeit elveszíteni – mindegyiknek egyszerre kell lekészítenie a településrendezési terve felülvizsgálatát. (Azért mondok falut, mert a városok a nagyobb fejlesztési potenciál és a jobb anyagi körülmények miatt ezt javarészt megoldották.)

Szakmailag sajátos meghatározásnak tartom a „természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzői”, hiszen ez az a műemlékekhez kissé analóg módon veti fel a mai használat feltételrendjének megteremtését. A nemzeti parkok területén kívül es nem mindig lesz egyértelműen meghatározható és életszerű!

Az új településképi szabályozás tájvédelmi vonatkozásai (felvetésekre reagálva)

- Amennyiben a Kormány tényleg azt „gondolja”, hogy az önkormányzati helyi építési szabályzatok rosszak, akadályozzák a település fejlődését, stb. és meg kellene szüntetni azokat, akkor kérem, hogy legalább a hatályvesztés 2019. december 31-i dátumát változtassák meg annyira, hogy ne öljenek a települések ennyi energiát és pénzt a felülvizsgálatba! (Az újra és újra felmerülő időbeli és szakmai-jogi kényszerek miatt, sajnos megjövendölhető, hogy így kevés lesz a jó minőségű terv.)

- Elhangzott, hogy a településrendezési tervekben az emberek nem tudták, hogy mit kapnak, de a településképi munkánál ők mondhatják meg, hogy milyen legyen a településük, erre példa pl. az új, jó partnerség. Jelezni szeretném, hogy 1985 évi főépítészségem óta a településrendezési terveket az 1990-es évek közepéig – végéig kísérte jelentősebb érdeklődés, azóta nem. Ez a mostani érdeklődés minden mozgósítás, elbeszélgetés, szórólapok minden otthonnak, stb. ellenére sem változott jellemzően azokban a településeken, amelyeken a településképi munkáit irányítottam, amelyekben közreműködtem, illetve amelyekről pontos információkkal rendelkezem. (Volt olyan, ahol korábban a településrendezés esetén is többen voltak és most is, és volt, ahol sem akkor, sem most.)

- A Fertő táj világörökség az az egyik terület, ahová több településképi arculati kézikönyvet és vele egyben településképi rendeletet készítettünk. A Nemzeti Parkból a kollégák szerették volna, ha a településképi besorolás a természetvédelem és a tájvédelem helyein is a „meghatározó” terület legyen, és a terület ismeretében biztos, hogy joggal. A védett területeket a településszerkezeti tervben le kell határolni, és a helyi építési szabályzatban – sajátos eszközökkel – szabályozni is kell. A gondot az jelenti – ami az előadóktól is elhangzott – hogy a településképi tartalmakat meghatározó kormányrendelet általánosságban szól a táj és a környezet figyelembevételéről, de a szabályozás körében csak a beépíthetőségről esetén esik szó, és e területek többnyire nem beépíthetők. Hagyni kellene ezt a területet a településrendezésben mert a lényeg, a településtervezése, a településtervező (tervező, főépítész, polgármester – főleg együtt – stb.) és a közösség szolgálata, nem az eszköz!

2018. október 18.

Körmendy János
ny. m. főépítész,
a Fertő-táj hat településén tel. főépítész